TOGETHER AGAINST ANTIGYPSYISM ONLINE

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA / FINAL REPORT

Březen 2024 – Únor 2026

ROMEA, o.p.s.

Spolufinancováno Evropskou unií

Obsah

1. Úvod 1
2. Anticikanismus v českém kontextu 2
3. Přehled projektu: Together Against Antigypsyism Online (TAAO) 3
4. Metodologie 3
5. Rozsah a rozložení online anticikanismu 4
6. Dominantní nenávistné narativy v českém online prostoru 6
7. Jazyk, obrazy a algoritmy: Jak platformy zesilují anticikanismus 7
8. Lidský dopad: Co online anticikanismus způsobuje romské mládeži 9
9. Závěry 10
10. Doporučení 11

TAAO

TOGETHER AGAINST ANTIGYPSYSM ONLINE

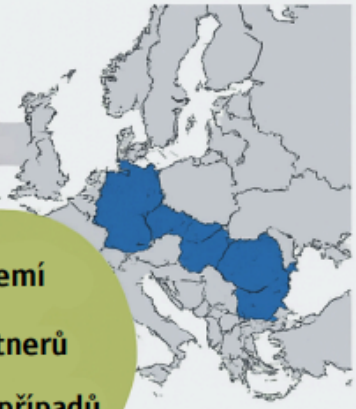

6 zemí

7 partnerů

1500+ případů

CO JE TAAO

Together Against Antigypsyism Online (TAAO) je evropský projekt, který bojuje proti online anticiganismu a nenávistným projevům prostřednictvím sběru dat, osvěty, posilování postavení a advokační činnosti.

CÍLE PROJEKTU

- dokumentace přes 3 000 případů
- zvýšení povědomí o hate speech ve společnosti
- posílení postavení mladých lidí
- podpora romských neziskových organizací
- ovlivnění legislativy

SPOLUPRÁCE

- zákonodárci, politici
- média, novináři
- romská a neromská mládež

PROČ?

- každý třetí Rom se setkává s rasismem
- nenávist online vede k násilí v reálném světě
- každý pátý člověk nechce pracovat s Romy
- COVID-19 a ruská agrese na Ukrajinu posílily protiromské projevy na internetu

PARTNEŘI

ERGO NETWORK

Amaro Drom

INTEGRO ASSOCIATION

PARUDINOS

RAVS

romea

ROMAVERSITAS

DOBA TRVÁNÍ

březen 2024 - únor 2026

Spolufinancováno Evropskou unií

Názory a stanoviska vyjádřená v tomto dokumentu jsou výhradně názory autora (autorů) a nemusí nutně odrážet názory Evropské unie ani Výkonné agentury pro vzdělávání a kulturu (EACEA). Evropská unie ani EACEA za ně nenesou odpovědnost.

1. Úvod

Anticikanismus zůstává jednou z nejpřetrvávajících a společensky nejvíce tolerovaných forem rasismu v České republice. Navzdory desetiletím demokratického vývoje, veřejným závazkům k ochraně lidských práv a členství v Evropské unii nadále negativní stereotypy o Romech formují veřejnou debatu, politické narativy i každodenní sociální interakce. V posledních letech se digitální prostředí stalo jedním z klíčových prostorů, v nichž je anticikanismus reprodukován, zesilován a normalizován.

Sociální sítě zásadně proměnily způsob, jakým je nenávist vyjadřována a prožívána. Online prostředí umožňuje, aby se rasistický obsah šířil rychleji, zasahoval širší publikum a přetrvával s menšími sociálními důsledky pro ty, kdo jej vytvářejí. To, co bylo dříve omezeno na okraje veřejného prostoru, se dnes objevuje otevřeně v hlavních diskusních vláknech, virálních videích i politických debatách. Anticikanismus na internetu již není výjimkou, stal se rutinou.

Projekt **Together Against Antigypsyism Online (TAAO)** vznikl jako reakce na tuto realitu. Projekt je realizován ve více evropských zemích a jeho cílem je systematicky dokumentovat, analyzovat a zpochybňovat nenávist vůči Romům v digitálním prostředí a zároveň posilovat roli romské mládeže jako aktivních výzkumníků a aktérů společenské změny. Tato česká národní zpráva shrnuje zjištění monitorovacích aktivit projektu v období od října 2024 do září 2025 a představuje jeden z dosud nejkomplexnějších přehledů online anticikanismu v českém kontextu.

Zpráva nepohlíží na online nenávistné projevy jako na sérii izolovaných incidentů ani jako na problém omezený na extremistické subkultury. Naopak chápe anticikanismus jako strukturální jev, zakotvený v kulturních normách, mediálních reprezentacích, politickém diskurzu a architektuře digitálních platforem. Kombinací kvantitativních dat, kvalitativní analýzy, konkrétních příkladů nenávistných projevů a reflexí romských mladých výzkumníků zpráva ukazuje, že anticikanismus funguje jako systém, nikoli pouze jako individuální předsudek.

Cílem této publikace je trojí poskytnout robustní, na důkazech založenou dokumentaci online anticikanismu v České republice, dát hlas zkušenostem romské mládeže, která je online nenávistí nepřiměřeně zasažena a nabídnout jasné závěry a doporučení pro tvůrce politik, digitální platformy, vzdělávací instituce, občanskou společnost a evropské instituce.

2. Anticikanismus v českém kontextu

Pro pochopení současného online anticikanismu je nezbytné zasadit jej do širšího historického a společenského kontextu. Anticikanismus v České republice není novým jevem ani vedlejším produktem digitálních technologií. Má kořeny ve staletých stereotypech, institucionálním vylučování a kulturních narativech, které Romy vykreslují jako zásadně odlišné, méněcenné nebo neslučitelné s většinovou společností.

V průběhu historie byli Romové v českých zemích vystaveni segregaci, nucené asimilaci a systémové diskriminaci. Tyto praktiky zanechaly hluboké sociální stopy, které nadále formují veřejné postoje. I po pádu komunistického režimu zůstaly stereotypy ve veřejném prostoru z velké části nezpochybněny. Mediální zpravodajství často spojuje Romy s kriminalitou, závislostí na dávkách či „sociálním nepořádkem“, zatímco politické debaty je rámují spíše jako „problém k řešení“ než jako občany s rovnými právy.

Na rozdíl od jiných forem rasismu se anticikanismus v České republice dlouhodobě těší vysoké míře společenské přijatelnosti. Projevy, které by byly v případě jiných menšin široce odsouzeny, jsou při zaměření na Romy často tolerovány, nebo nebo dokonce podporovány. Tato normalizace vytváří prostředí, v němž může rasistický jazyk, dehumanizace i výzvy k násilí kolovat s minimálním odporem.

Digitální prostředí tyto dynamiky dále zesiluje. Sociální sítě sice odrážejí existující předsudky, zároveň je však umocňují díky rychlosti šíření, rozsahu dosahu a algoritmickému zvýhodňování emočně vyhroceného obsahu. Protiromské narativy založené na strachu, hněvu či zesměšňování jsou pro online šíření obzvlášť vhodné. Humor založený na rasismu, memy a vizuální stereotypy silně rezonují v české digitální kultuře, kde ironie a sarkasmus často fungují jako společensky přijatelný nástroj vylučování.

Současně je v české společnosti relativně nízké povědomí o mezinárodních lidskoprávních rámcích, které se anticikanismem zabývají. Doporučení Rady Evropy či Evropské komise se jen zřídka promítají do mainstreamové debaty. Tento rozpor mezi formálními závazky a každodenním diskurzem vytváří úrodnou půdu pro přetrvávání nenávisti k Romům offline i online.

Česká republika je opakovaně identifikována mezinárodními monitorovacími orgány jako země s mimořádně zakořeněnými protiromskými postoji. V tomto kontextu online prostředí nejen zrcadlí společenské předsudky, ale funguje jako jejich urychlovač, který proměňuje dlouhodobé stereotypy ve virální obsah a každodenní digitální praxi.

3. Přehled projektu: Together Against Antigypsyism Online (TAAO)

Projekt **Together Against Antigypsyism Online (TAAO)** je nadnárodní iniciativou zaměřenou na řešení narůstajícího problému protiromských nenávistných projevů v digitálním prostředí napříč Evropou. Projekt je realizován v šesti zemích a kombinuje systematický monitoring, posilování role mládeže a analytický přístup orientovaný na tvorbu politik s cílem lépe porozumět online hate speech a účinně jej zpochybňovat.

V České republice projekt realizuje organizace **ROMEA, o. p. s.**, která má dlouhodobé zkušenosti v oblasti lidských práv, mediálního monitoringu a advokační činnosti. Česká část projektu TAAO se zaměřuje na dokumentaci nenávistného protiromského obsahu na hlavních sociálních sítích, analýzu jeho forem a dopadů a na poskytování důkazů pro národní i evropské debaty o digitální bezpečnosti a ochraně menšin.

Charakteristickým rysem projektu TAAO je model monitoringu vedeného mladými lidmi. Namísto spoléhání se výhradně na automatizované nástroje nebo externí experty byli vyškoleni mladí Romové, ze kterých se stali výzkumníci a sběrači dat prostřednictvím svých skutečných uživatelských účtů na sociálních sítích. Tento přístup umožňuje zachytit nejen to, jaký obsah na internetu existuje, ale především to, s čím se Romové v každodenním digitálním životě skutečně setkávají. Zároveň ukazuje, jak algoritmy formují vystavení rasistickému obsahu na základě předpokládané identity uživatelů či jejich vzorců interakce.

Česká národní zpráva je součástí širší sady národních a nadnárodních výstupů projektu TAAO. Přestože vychází ze specifik českého prostředí, její zjištění mají širší evropskou relevanci, zejména v souvislosti se správou digitálních platforem, algoritmickým zesilováním nenávisti a ochranou romských komunit v online prostoru.

4. Metodologie

Česká část projektu TAAO využívala metodologii navrženou tak, aby zachytila online anticikanismus v celé jeho komplexnosti. Namísto zaměření výhradně na množství nenávistných projevů se monitorovací rámec soustředil na pochopení toho, jak je anticikanismus v digitálním prostředí vyjadřován, šířen, normalizován a prožíván. Přístup kombinuje kvantitativní dokumentaci, kvalitativní interpretaci a žitou zkušenost romské mládeže, čímž vzniká datový soubor odrážející jak strukturální vzorce, tak lidský dopad.

V období od října 2024 do září 2025 pět vyškolených mladých Romů v České republice systematicky dokumentovalo protiromských obsah na platformách, jako jsou Facebook, Twitter/X, TikTok, Instagram a YouTube. Každý zaznamenaný případ byl dokumentován pomocí standardizovaného monitorovacího nástroje vyvinutého v rámci konsorcia TAAO, který zajišťuje srovnatelnost dat napříč zeměmi a zároveň umožňuje zachytit kontextuální hloubku.

Kromě sběru dat klade projekt TAAO důraz také na reflexi a well-being. Výzkumníci byli vyzýváni, aby zaznamenávali své emocionální reakce na sledovaný obsah, čímž vznikl jedinečný datový soubor propojující analýzu nenávistných projevů s prožitou zkušeností. Tento rozměr je klíčový pro pochopení online anticikanismu nejen jako diskurzivního jevu, ale jako zdroje reálné psychické újmy.

Po ukončení sběru dat byly všechny záznamy přezkoumány a validovány pracovníky organizace ROMEA. Duplicitní záznamy byly odstraněny, neúplné záznamy vyřazeny a konzistence kódování zajištěna prostřednictvím interní kontroly. Celkem bylo validováno a zahrnuto do finální analýzy 505 případů. Tento proces zajistil jak metodologickou přesnost, tak etickou odpovědnost, zejména s ohledem na citlivou povahu sledovaného obsahu.

Monitoring se řídil několika etickými principy. Výzkumníci byli instruováni, aby s nenávistným obsahem neinteragovali, pokud by se necítili bezpečně, a veškeré osobní údaje byly ve výstupech anonymizovány.

Stejně jako u všech monitorovacích aktivit má i tato metodologie svá omezení. Algoritmické vystavení obsahu se liší mezi jednotlivci a soukromé či uzavřené online prostory zůstávají z etických důvodů obtížně přístupné. Kódovaná nenávistná řeč může být nejednoznačná a vyžaduje kontextuální interpretaci. Silnou stránkou tohoto přístupu je však jeho schopnost odhalit vzorce online anticikanismu tak, jak je skutečně zažívá romská mládež, a nabídnout míru kontextuální hloubky, které čistě technické metody dosahují jen zřídka.

5. Rozsah a rozložení online anticikanismu

Kvantitativní zjištění českého monitoringu TAAO potvrzují, že anticikanismus je rozšířeným a trvalým rysem digitálního prostředí v České republice. **Celkem 505 validovaných případů zdokumentovaných během sledovaného období ilustruje nejen objem nenávistného obsahu, ale také jeho koncentraci napříč platformami, jeho citlivost na společenské a politické události a jeho proměňující se formy.**

Nenávistný obsah byl identifikován na všech hlavních sociálních sítích používaných v České republice. Jeho rozložení však nebylo rovnoměrné a odráželo odlišné kultury a technické architektury jednotlivých platforem. Největší podíl zaznamenaných případů připadal na **Facebook**, který se ukázal jako hlavní prostor každodenního anticikanismu. Nenávistné projevy se zde nejčastěji objevovaly v diskusních vláknech pod články mainstreamových médií, zejména u témat spojených s kriminalitou, sociálními dávkami, bydlením nebo veřejným pořádkem. Struktura facebookových diskusí v kombinaci s reakcemi založenými na emocích vytváří prostředí, v němž jsou nepřátelské komentáře spíše posilovány, než zpochybňovány.

Twitter/X představoval druhou nejvýznamnější platformu z hlediska objemu. Zde byl anticikanismus častěji zasazen do politického a ideologického diskurzu. Příspěvky a diskusní vlákna často rámovala nepřátelství vůči Romům jako racionální kritiku, politickou debatu nebo otázku svobody projevu. Přestože se zde vyskytovaly i explicitní urážky a výzvy k násilí, dominovala spíše kódovaná nenávistná řeč, která se opírala o dog-whistle jazyk, pseudovědecké argumenty nebo selektivně používaná statistická data k ospravedlnění vylučujících postojů.

TikTok se ukázal jako platforma s mimořádným dopadem, a to navzdory tomu, že zde byl zaznamenán menší absolutní počet případů než na Facebooku či Twitteru/X. Anticikanismus na TikToku měl převážně vizuální a performativní podobu, v podobě parodických videí, zesměšňujících rozhovorů, reakčních duetů a remixové kultury. Tyto formáty se snadno replikují a rychle šíří, zejména mezi mladšími uživateli. Monitoring ukázal, že jakmile uživatel interaguje s obsahem souvisejícím s Romy, algoritmus často zesiluje podobná videa, z nichž mnohá nesou implicitní či explicitní anticikanistická sdělení.

Významný posun byl zaznamenán ve formě nenávistných projevů. Většina zdokumentovaných případů obsahovala vizuální prvky, jako jsou obrázky, memy, screenshoty nebo videa. Vizuální nenávistná sdělení se šíří rychleji, vyvolávají silnější emoční reakce a s menší pravděpodobností jsou odstraněna moderátorskými systémy. Tento trend potvrzuje, že hate speech vůči Romům je stále častěji komunikován prostřednictvím obrazů, nikoli pouze textu, a proměňuje se v formu každodenní digitální zábavy.

Datový soubor rovněž poukazuje na vztah mezi explicitními a kódovanými formami nenávisti. Explicitní anticikanismus, včetně rasových urážek, dehumanizace a výzev k násilí, se objevoval s alarmující četností. Ještě rozšířenější však byla kódovaná nenávistná řeč. Humor, ironie, eufemismy a nepřímé odkazy umožňují šíření nenávisti bez sociálních či právních důsledků. Tato dvojí struktura činí online hate speech zároveň vysoce viditelným i obtížně postihnutelným.

Celkově kvantitativní zjištění ukazují, že online hate speech proti Romům v České republice není omezen na okrajové prostory nebo výjimečné události. Je mainstreamový, platformově specifický, vizuálně orientovaný a citlivý na širší společenské dynamiky. Rozsah a rozložení nenávisti zdokumentované v rámci projektu TAAO podtrhují potřebu systémových reakcí, které přesahují individuální odstraňování obsahu.

6. Dominantní nenávistné narativy v českém online prostoru

Samotná kvantitativní data nemohou vysvětlit, jak anticikanismus v digitálním prostředí funguje. Pro pochopení jeho společenské síly je nutné analyzovat narativy, prostřednictvím nichž jsou Romové online reprezentováni a diskutováni. Monitoring TAAO v České republice odhalil omezený počet opakujících se narativních vzorců, které se objevují napříč platformami, formáty i časem. Tyto narativy nefungují izolovaně; společně vytvářejí koherentní systém, který normalizuje vylučování, dehumanizaci a nepřátelství vůči Romům.

Nejrozšířenější narativ rámuje Romy prostřednictvím kriminality a veřejné bezpečnosti. Jednotlivé trestné činy, jichž se dopustí Romové, jsou rutinně zobecňovány na celé komunity, čímž vzniká dojem, že kriminalita je jejich inherentní vlastností. Online diskuse se často velmi rychle přesouvají od popisu konkrétního incidentu ke kolektivní vině, přičemž jsou používány výrazy zobrazující Romy jako nebezpečné, násilné nebo neslučitelné se společenským řádem. V mnoha případech tento narativ eskaluje až k výzvám k segregaci, vyhoštění či fyzickému násilí, které jsou prezentovány jako nezbytná opatření na ochranu společnosti.

Úzce s narativy kriminality souvisejí narativy zaměřené na sociální dávky a závislost. Romové jsou zde vykreslováni jako neochotní pracovat, zneužívající sociální systém a žijící na úkor většinové populace. Tyto narativy interpretují sociální nerovnosti jako morální selhání jednotlivců či skupin, nikoli jako důsledek strukturální diskriminace. Online komentáře často staví proti sobě „pracující daňové poplatníky“ a Romy prezentované jako nezasloužené příjemce státní podpory. Takové rámování posiluje resentiment a legitimizuje vylučující postoje pod záminkou ekonomické spravedlnosti.

Narativy týkající se bydlení dále upevňují protiromské stereotypy. Obrázky či videa z vyloučených lokalit jsou často sdíleny bez kontextu a doprovázeny zesměšňujícími popisky nebo komentáři, které naznačují, že Romové jsou za špatné životní podmínky sami odpovědní. Strukturální faktory, jako je segregace, nedostatečná bytová politika nebo historická marginalizace, jsou zcela vymazány a nahrazeny narativy o kulturní méněcennosti. Tyto reprezentace normalizují prostorovou segregaci a prezentují ji jako přirozený či zasloužený stav.

Další významný narativ se týká vzdělávání, inteligence a pseudovědeckých argumentů. Ačkoli se objevuje v menším absolutním počtu, nese silnou ideologickou váhu. Online uživatelé se odvolávají na pojmy jako IQ, genetika nebo „kulturní zaostalost“, aby tvrdili, že Romové jsou vrozeně neschopní vzdělávacího úspěchu. Tento diskurz se nejčastěji objevuje na platformě Twitter/X, kde je anticikanismus prezentován jako racionální analýza, nikoli jako předsudek. Zahalením rasismu do vědecky znějícího jazyka poskytuje silné ospravedlnění nerovnosti.

Dalším opakujícím se vzorcem je politická instrumentalizace. Romové jsou často zmiňováni v debatách o veřejném pořádku, sociální politice nebo národní identitě, a to především jako symbol selhání integrace. Političtí aktéři a komentátoři využívají romská témata k mobilizaci podpory, signalizaci tvrdého postoje nebo k odvádění pozornosti od širších strukturálních problémů. Začlenění protiromského hate speech do politického diskurzu významně přispívá k jeho legitimizaci a mainstreamovému přijetí.

Humor a ironie hrají napříč platformami mimořádně důležitou roli. Memy, vtipy a sarkastické komentáře proměňují rasistické stereotypy v zábavu, což umožňuje jejich široké šíření s minimálním odporem. Humor funguje jako ochranný štít pro původce nenávisti, kteří mohou kritiku odmítnout s tvrzením, že „šlo jen o vtip“. Zároveň posiluje konformitu tím, že zesměšňuje ty, kteří se proti takovému obsahu vymezují. Tato dynamika činí humorově založený anticikanismus jednou z nejodolnějších a společensky nejpřijatelnějších forem online rasismu.

Monitoring rovněž identifikoval rychle se rozvíjející narativ specifický pro platformu TikTok. Ten spočívá v ponižujícím obsahu zaměřeném na konkrétní romské jednotlivce, často mladé lidi, prostřednictvím parodických videí, zesměšňujících rozhovorů a reakčních duetů. Tyto formáty vytvářejí cykly výsměchu, kdy jedno video generuje řadu dalších, které původní ponižování dále zesilují. Kumulativním efektem je dlouhodobý útok na důstojnost a pocit sociální sounáležitosti, který není prožíván jako jednotlivé incidenty, ale jako trvalé vystavení.

Společně tyto narativy vytvářejí stabilní systém protiromské produkce významů. Formují vnímání Romů, ospravedlňují vylučování a normalizují nepřátelství. Online platformy poskytují infrastrukturu, prostřednictvím níž jsou tyto narativy reprodukovány v masovém měřítku a proměňují dlouhodobé stereotypy v každodenní digitální obsah.

7. Jazyk, obrazy a algoritmy: Jak platformy zesilují anticikanismus

Online anticikanismus není vytvářen pouze jednotlivými projevy předsudků. Vzniká v interakci jazyka, vizuální kultury a designu platforem, zejména algoritmických systémů, které upřednostňují zapojení (engagement) před prevencí škod. Monitoring TAAO v České republice ukazuje, jak se tyto prvky spojují a zesilují protiromský obsah a jeho normalizaci.

Na jazykové úrovni je anticikanismus charakteristický opakující se a snadno rozpoznatelnou slovní zásobou. Explicitní nenávistná řeč zahrnuje rasové urážky, dehumanizující metafory a přímé výzvy k násilí. Zvláště alarmující je běžné a „odlehčené“ používání genocidního jazyka, včetně odkazů na vyhlazování či historické koncentrační tábory. Takové výrazy se neobjevují pouze v okrajových komunitách, ale i v hlavních diskusích pod mainstreamovým obsahem, často bez toho, aby vyvolaly širší odsouzení.

Vedle explicitního jazyka hraje zásadní roli kódovaný anticikanismus. Dog-whistle výrazy, eufemismy a nepřímé odkazy umožňují uživatelům komunikovat rasistické postoje a současně si zachovat věrohodnou „popiratelnost“. V českém kontextu existují dobře srozumitelné obraty, které mohou signalizovat nepřátelství vůči Romům i bez přímého pojmenování. Tato forma nenávisti je obzvlášť rozšířená v politických debatách a humorově laděném obsahu, kde je prezentována jako názor, satira nebo „realistický“ komentář namísto diskriminace.

Vizuální prvky výrazně zvyšují dopad těchto jazykových vzorců. Memy, obrázky, screenshoty a videa kondenzují komplexní narativy do emočně nabitých formátů, které jsou snadno konzumovatelné a sdělitelné. Vizuální anticikanismus se šíří rychleji než textová nenávist a často uniká moderátorským systémům, které bývají méně účinné při rozpoznávání kontextuálního či symbolického významu.

Tyto dynamiky obzvlášť zřetelně ilustruje TikTok. Design platformy podporuje remixování, „duety“ a imitaci, čímž proměňuje jednotlivé příspěvky v kolektivní performanci. Videa s romskými protagonisty bývají často vytržena z kontextu a znovu použita jako objekt výsměchu; reakční videa a upravené zvukové stopy vytvářejí řetězce ponižování.

Algoritmické zesilování hraje rozhodující roli napříč platformami. Monitoring prováděný romskou mládeží ukazuje, že i minimální interakce s obsahem spojeným s Romy může spustit kaskádu dalších podobných příspěvků. Na TikToku může pouhé zhlédnutí jednoho videa rychle vést k opakovanému vystavení souvisejícímu obsahu, z něhož značná část nese implicitní či explicitní anticikanistická sdělení. Facebook i Twitter/X obdobně odměňují kontroverzní a polarizující obsah, čímž zvyšují viditelnost příspěvků, které vyvolávají hněv či rozhořčení.

Tyto poznatky ukazují, že platformy nejsou neutrálními zprostředkovateli. Tím, že prioritizují metriky zapojení, systematicky zvýhodňují obsah posilující stereotypy a nepřátelství. Omezená účinnost moderace tento problém dále prohlubuje. Hlášení podávaná monitory jen zřídka vedla k odstranění obsahu, a to i v případech, které zahrnovaly explicitní výzvy k násilí. Tato absence důsledného vymáhání pravidel vysílá jasný signál, že anticikanismus je tolerován.

Interakce jazyka, obrazů a algoritmů tak vytváří samoposilující systém. Jazykové stereotypy poskytují narativní základ, vizuální formáty zvyšují emoční účinek a algoritmy zajišťují opakování a viditelnost. Společně proměňují anticikanismus z individuálního předsudku v všudypřítomné digitální prostředí, které strukturální rasismus kontinuálně reprodukuje.

Z těchto důvodů vyžaduje řešení online anticikanismu více než jen odstraňování jednotlivých příspěvků. Nezbytné jsou systémové změny platforem, algoritmické odpovědnosti a uznání protiromského hate speech jako specifické a závažné formy rasismu, která vyžaduje cílené postupy.

8. Lidský dopad: Co online anticikanismus způsobuje romské mládeži

Přestože je online anticikanismus často diskutován v abstraktních pojmech, jeho důsledky jsou hluboce osobní. Český monitoring TAAO ukazuje, že nenávistná řeč není pouze urážlivý či nepříjemný obsah; funguje jako forma dlouhodobého psychologického tlaku, která přímo ovlivňuje well-being, formování identity a pocit bezpečí romské mládeže.

Monitoring prováděla romská mládež prostřednictvím svých skutečných účtů na sociálních sítích. To znamenalo kontinuální vystavení obsahu, který zpochybňoval jejich lidskost, vykresloval je jako kriminálníky nebo parazity a otevřeně vyzýval k jejich vyloučení či zničení. Na rozdíl od ojedinělých setkání s nenávistí měl tento typ expozice kumulativní charakter. Řada výzkumníků popisovala pocit vyčerpání pramenící z objemu a repetitivnosti nenávistného obsahu, zejména ve vrcholných obdobích, kdy byly platformy zaplaveny nepřátelskými narativy.

Opakujícím se emočním doprovodem byla také obava. Ačkoli většina nenávistných projevů nebyla mířena na konkrétní osoby, jejich kolektivní povaha vytvářela atmosféru hrozby. Výzvy k násilí, odkazy na vyhlazování a glorifikace historických zločinů nebyly prožívány jako abstraktní „názory“, ale jako signály reálné nepřátelskosti. Pro romskou mládež, jejíž rodiny a komunity nesou historickou zkušenost s pronásledováním, mají takové výrazy mimořádně intenzivní rezonanci.

Často se objevovaly také pocity studu a sebe zpochybňování. Dlouhodobé vystavení stereotypům, které zpochybňují inteligenci, pracovní morálku nebo morální hodnotu Romů, může vést k stigmatizaci. Někteří výzkumníci reflektovali psychickou náročnost spojenou se snahou odolávat těmto narativům a udržet si pozitivní identitu v prostředí, kde je anticikanismus normalizován a jen zřídka zpochybňován.

Řada romských mladých lidí zdůrazňovala, že účast v projektu proměnila pasivní vystavení nenávisti v aktivní činnost. Dokumentováním a analýzou nenávistných projevů dokázali zasadit nepřátelství do širšího společenského rámce a vnímat je jako strukturální problém spíše než jako osobní selhání. Tento posun od individualizované újmy ke strukturálnímu porozumění byl opakovaně popisován jako posilující. Posílení však samo o sobě neeliminuje škodu. Online anticikanismus nadále ovlivňuje, jak romská mládež digitální prostředí používá, co sdílí, do jakých diskusí vstupuje a jakou míru viditelnosti si dovoluje.

Zjištění ukazují, že online anticikanismus není okrajovým nebo druhořadým problémem. Jde o formu psychologického násilí, která má konkrétní dopady na duševní zdraví, sociální participaci a demokratickou inkluzi. Smysluplná reakce proto musí zahrnovat nejen regulaci obsahu, ale také ochranu a podporu těch, kteří jsou nenávisti vystaveni nejvíce.

9. Závěry

Zjištění českého monitoringu projektu TAAO nenechávají prostor pro nejasnosti. Online anticikanismus v České republice je rozšířený, normalizovaný a strukturálně zakotvený v hlavních digitálních prostředích. Není omezen na extremistické subkultury ani jej nelze vysvětlit jako soubor izolovaných projevů individuálních předsudků. Naopak funguje jako koherentní systém narativů, praktik a technologických procesů, které ve velkém měřítku reprodukují vylučování a dehumanizaci Romů.

Data jasně ukazují, že anticikanistické nenávistné projevy se objevují napříč všemi hlavními platformami, přičemž jejich podoba je výrazně ovlivněna specifiky jednotlivých prostředí. Facebook funguje především jako prostor kolektivní normalizace prostřednictvím komentářových sekcí, Twitter/X jako místo ideologické racionalizace a TikTok jako akcelerátor vizuálního ponižování a zesměšňování. Ve všech těchto prostředích vedle sebe existují explicitní i kódované formy nenávisti, které se vzájemně posilují a zajišťují vysokou odolnost vůči moderaci i společenskému odsouzení.

Zásadním zjištěním této zprávy je ústřední role humoru a vizuální kultury v současné reprodukci nenávistných komentářů. Memy, parodická videa a ironické komentáře proměňují rasismus v zábavu, snižují sociální zábrany a rozšiřují publikum. Algoritmické systémy, které upřednostňují zapojení uživatelů, tyto dynamiky dále zesilují, opakovaně vystavují uživatele nepřátelskému obsahu a prostřednictvím repetice upevňují stereotypy.

Neméně důležitý je lidský rozměr. Romská komunita není jen divákem, ale především terčem nenávisti na internetu. Monitoring jednoznačně ukazuje, že nenávistné projevy na internetu fungují jako forma psychologického násilí s konkrétními dopady na duševní zdraví, formování identity a účast ve veřejném prostoru. Nedostatečné zásahy platforem a institucí vysílají silný signál o tom, čí důstojnost je chráněna.

Současně projekt TAAO prokazuje význam monitoringu vedeného mladými lidmi a participativního výzkumu. Zapojením romské mládeže do centra sběru dat a analýzy vznikají poznatky, které nelze získat výhradně prostřednictvím automatizovaných nástrojů. Tento přístup zároveň vytváří prostor pro posílení, reflexi a odpor v digitálních prostředích, která jsou jinak převážně nepřátelská.

10. Doporučení

Účinná reakce na online anticikanismus vyžaduje koordinovaná opatření na více úrovních. Na základě zjištění českého monitoringu TAAO jsou navržena následující doporučení.
Digitální platformy musí explicitně uznat anticikanismus jako specifickou formu rasismu a promítnout toto uznání do svých pravidel, moderátorských postupů a mechanismů vymáhání. Algoritmické systémy by měly být systematicky auditovány z hlediska jejich role při zesilování škodlivého obsahu, zejména vizuální a humorově založené nenávisti. Platformy by měly investovat do kulturně kompetentní moderace schopné rozpoznávat kódovaný anticikanistický jazyk a symboliku a zajistit, aby hlášení týkající se výzev k násilí byla řešena rychle a transparentně.

Národní orgány by měly vypracovat komplexní strategii řešení online anticikanismu jako součást širší politiky boje proti rasismu a ochrany demokratického diskurzu. To zahrnuje zlepšení sběru dat, podporu nezávislých monitorovacích iniciativ a zajištění toho, aby orgány činné v trestním řízení a soudní složky byly školeny v rozpoznávání a řešení nenávistných projevů namířených proti Romům. Veřejné instituce by měly rovněž aktivně čelit anticikanistickým narativům, nikoli zůstávat pasivní tváří v tvář jejich normalizaci.

Vzdělávací systém má klíčovou roli v prevenci. Mediální gramotnost, digitální občanství a kritická práce s online obsahem by měly být posíleny s explicitním důrazem na hate speech a další formy rasismu. Vzdělávání o romské historii by mělo být systematicky začleněno do výukových osnov s cílem čelit neznalosti a popírání.

Organizace občanské společnosti by měly být podporovány v dokumentaci nenávistných projevů, poskytování podpory osobám zasaženým online nenávistí a v rozvoji proti-narativů, které zpochybňují stereotypy, aniž by reprodukovaly újmu. Iniciativy vedené mladými lidmi, jako je TAAO, jasně ukazují význam posilování těch, kteří jsou nenávistnými projevy nejvíce zasaženi, aby se mohli podílet na utváření odpovědí.

Na evropské úrovni by měly instituce zajistit, aby rámce, jako je Akt o digitálních službách (Digital Services Act), byly implementovány způsobem, který skutečně chrání Romy a další marginalizované skupiny. Anticikanismus by měl být explicitně reflektován v politikách EU zaměřených na digitální bezpečnost, základní práva a správu platforem a také by měla být zodpovědnost vymáhána na těch, kteří nenávistný obsah vytváří a šíří.